101. MEKTUP

١٠١ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادِى وَالْمِائَةُ اِلَى الشَّيْخِ عَبْدِ اللهِ فِى الْمَنْعِ مِنْ تَفْسِيرِ آيَاتِ الْقُرْآنِ وَتَأْوِيلِهَا عَلَى طِبْقِ مَذَاقِ الْفَلاَسِفَةِ ﴾

سَلَّمَكُمُ اللهُ سُبْحَانَهُ وَعَافَاكُمْ عَنِ الْبَلِيَّاتِ قَدْ اَرْسَلْتُ كِتَابَ تَبْصِرَةِ الرَّحْمٰنِ الَّذِى كُنْتُمْ اَرْسَلْتُمُوهُ وَقَدْ طَالَعْتُ بَعْضَ مَوَاضِعِهَا فَوَجَدْتُ اَنَّ لِمُصَنِّفِهِ مَيْلاً عَظِيمًا اِلَى مَذْهَبِ الْفَلاَسِفَةِ بِحَيْثُ يَكَادُ يَجْعَلُ الْحُكَمَاءَ مُسَاوِينَ لِلْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ وَوَقَعَ النَّظَرُ عَلَى آيَةٍ فِى سُورَةِ هُودٍ قَدْ فَسَّرَهَا عَلَى طَرْزِ الْحُكَمَاءِ خِلاَفَ طَوْرِ الْاَنْبِيَاءِ وَسَوَّى بَيْنَ قَوْلِ الْحُكَمَاءِ وَالْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلاَمُ وَقَالَ فِى بَيَانِ مَعْنَى هٰذِهِ الْآيَةِ اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ بِاتِّفَاقِ الْاَنْبِيَاءِ وَالْحُكَمَاءِ اِلاَّ النَّارُ الْحِسِّىُّ اَوِ الْعَقْلِىُّ اِلَخ وَاَيْنَ الْمَجَالُ لِاتِّفَاقِ الْحُكَمَاءِ مَعَ وُجُودِ اِجْمَاعِ الْاَنْبِيَاءِ وَاَىُّ اعْتِبَارٍ فِى قَوْلِهِمْ فِى الْعَذَابِ الْاُخْرَوِىِّ خُصُوصًا اِذَا كَانَ مُخَالِفًا لِقَوْلِ الْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلاَمُ وَمَقْصُودُ الْفَلاَسِفَةِ مِنْ اِثْبَاتِ الْعَذَابِ الْعَقْلِىِّ هُوَ رَفْعُ الْعَذَابِ الْحِسِّىِّ الَّذِى وَقَعَ اِجْمَاعُ الْاَنْبِيَاءِ عَلَى ثُبُوتِهِ وَبَيَّنَ الْآيَاتِ الْقُرْآنِيَّةَ مُوَافِقًا لِمَذَاقِ الْحُكَمَاءِ فِى مَوَاضِعَ اُخَرَ اَيْضًا وَاِنْ لَمْ يَكُنْ مُخَالِفًا لِلْمَذْهَبِ الْمُبَيَّنِ فَمُطَالَعَةُ هٰذَا الْكِتَابِ لاَ يَخْلُو عَنْ مَضَرَّاتٍ خَفِيَّةٍ بَلْ جَلِيَّةٍ وَاعْتَقَدْنَا اِظْهَارَ هٰذَا الْمَعْنَى لاَزِمًا وَكَتَبْنَا فِى ذٰلِكَ كَلِمَاتٍ وَاِنْ كَانَتْ تَصْدِيعًا وَالسَّلاَمُ.

TÜRKÇE ANLAMI

- **Bu mektup, Şeyh Abdullah'a gönderilmiştir**
- **Kur'an ayetlerini felsefecilerin anlayışına göre tefsir ve tevil etmekten men etmektedir**

Allah Sübhânehû sizleri belalardan korusun, selamet versin.

"Tabsiretü'r-Rahman" kitabını sizlere gönderiyorum. Bu kitabı sizler bana göndermiştiniz. Bazı yerlerini okudum. Müellifinin felsefecilerin yoluna yoğun bir yönelişinin olduğunu gördüm.

Neredeyse feylesofların peygamberlere -salat ve selam üzerlerine olsun- denk olduğunu söyleyecek kadar ileri gitmektedir.

Hûd süresindeki bir ayete baktım, peygamberlerin -salat ve selam üzerlerine olsun- usulü aksine feylesofların usulü ile ayeti tefsir ettiğini gördüm. Feylesofların görüşü ile peygamberlerin görüşünü denk tutarak ayeti tefsir ediyor.

"Fakat onlar öyle kimselerdir ki, ahirette kendilerine ateşten başka bir şey yoktur"[27] ayetinde, ateşin, hem peygamberlerin hem de feylesofların ortak görüşleri doğrultusunda, hissî ve aklî olduğunu söylemektedir.

Peygamberlerin -salat ve selam üzerlerine olsun- icma ettiği bir yerde feylesofların ittifakından bahsetmeye yer olur mu? Hele de peygamberlerin -salat ve selam üzerlerine olsun- görüşüne ters olan bir yerde feylesofların ahiret azabı ile ilgili görüşlerinin ne kıymeti olabilir ki?

Feylesofların azabın aklî olduğunu ispat etmekten maksatları, peygamberlerin -salat ve selam üzerlerine olsun- varlığında icma etmiş oldukları hissî azabı kaldırmaktır. Başka bir takım ayetleri de felsefecilerin anlayışına göre tefsir etmiştir.

Beyan edilen mezhebe aykırı olmasa da bu kitabı okumanın gizli ve hatta aşikar zararlarının olduğunu açıklamak gerekir. Bunu size bildirmeği lüzûmlu gördüğüm için, başınızı ağrıtmış da olsa birkaç kelime yazmayı uygun buldum.

Vesselam.

KELİME ANLAMI

101. ≺ اَلْمَكْتُوبُ الْحَادِى وَالْمِائَةُ **Yüz birinci mektup** *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى الشَّيْخِ عَبْدِ اللهِ **Şeyh Abdullah'a** *(Ne hakkındadır?)* فِى الْمَنْعِ **Yasaklama hakkındadır** *(Neden?)* وَتَأْوِيلِهَا **Ve tevilden** *(Nasıl?)* مِنْ تَفْسِيرِ آيَاتِ الْقُرْآنِ **Kuran ayetlerini tefsir** عَلَى طِبْقِ مَذَاقِ الْفَلاَسِفَةِ **Felsefecilerin anlayışına uygun olarak.** ≻

[27] Hûd, 16.

سَلَّمَكُمُ اللّٰهُ سُبْحَانَهُ Allah Subhânehu size selamet وَعَافَاكُمْ Ve afiyet versin *(Neden?)* عَنِ الْبَلِيَّاتِ Belalardan قَدْ اَرْسَلْتُ Gönderdim *(Neyi?)* كِتَابَ تَبْصِرَةِ الرَّحْمٰنِ Tebsıratu'r-Rahman isimli kitabı اَلَّذِى كُنْتُمْ اَرْسَلْتُمُوهُ Ki, onu siz göndermiştiniz وَقَدْ طَالَعْتُ بَعْضَ مَوَاضِعِهَا Bazı yerlerini gözden geçirdim فَوَجَدْتُ Ve gördüm ki, اَنَّ لِمُصَنِّفِهِ مَيْلاً عَظِيمًا Musannifinin büyük bir meyli var *(Nereye?)* اِلَى مَذْهَبِ الْفَلاَسِفَةِ Felsefecilerin mezhebine بِحَيْثُ Öylesine ki, يَكَادُ يَجْعَلُ الْحُكَمَاءَ مُسَاوِينَ Neredeyse felsefecileri eşit tutacak *(Kime?)* لِلْاَنْبِيَاءِ Peygamberlerle عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Onlara salat-u selam olsun وَوَقَعَ النَّظَرُ Ve gözüm ilişti *(Neye?)* عَلَى آيَةٍ فِى سُورَةِ هُودٍ Hud süresinde bir ayete قَدْ فَسَّرَهَا Ki onu tefsir etmiş *(Nasıl?)* عَلَى طَرْزِ الْحُكَمَاءِ Felsefecilerin tarzı üzere خِلاَفَ طَوْرِ الْاَنْبِيَاءِ Peygamberlerin üslûbunun aksine وَسَوَّى Ve eşitlemiş *(Neyi?)* بَيْنَ قَوْلِ الْحُكَمَاءِ Felsefecilerin sözüyle وَالْاَنْبِيَاءِ Peygamberlerin sözünün arasını عَلَيْهِمُ السَّلاَمُ Onlara selam olsun وَقَالَ فِى بَيَانِ مَعْنَى هٰذِهِ الْآيَةِ Ve o ayetin manası beyan sadedinde demiş ki: اُولَئِكَ الَّذِينَ Onlar öyle kimselerdir ki, لَيْسَ لَهُمْ Onlar için yoktur *(Nasıl?)* بِاتِّفَاقِ الْاَنْبِيَاءِ وَالْحُكَمَاءِ Peygamberlerin ve felsefecilerin ittifakıyla *(Ne yoktur?)* اِلاَّ النَّارُ الْحِسِّىُّ اَوِ الْعَقْلِىُّ اِلَخْ Hissi veya akli ateşten başkası... وَاَيْنَ الْمَجَالُ Ne yeri vardır? *(Neyin?)* لِاتِّفَاقِ الْحُكَمَاءِ Felsefecilerin ittifakının مَعَ وُجُودِ اِجْمَاعِ الْاَنْبِيَاءِ Peygamberlerin icması varken وَاَىُّ اعْتِبَارٍ Ve ne itibar vardır? *(Nerede?)* فِى قَوْلِهِمْ Onların sözünde *(Ne hakkındaki?)* فِى الْعَذَابِ الْاُخْرَوِىِّ Ahiret azabı hakkındaki خُصُوصًا اِذَا كَانَ مُخَالِفًا Özellikle de muhalif olduğunda *(Neye?)* لِقَوْلِ الْاَنْبِيَاءِ Peygamberlerin sözüne عَلَيْهِمُ السَّلاَمُ Onlara selam olsun وَمَقْصُودُ الْفَلاَسِفَةِ Felsefecilerin amacı *(Neden?)* مِنْ اِثْبَاتِ الْعَذَابِ الْعَقْلِىِّ Akli azabı ispat etmekten هُوَ رَفْعُ الْعَذَابِ الْحِسِّىِّ Hissi azabı kaldırmaktır اَلَّذِى وَقَعَ اِجْمَاعُ الْاَنْبِيَاءِ Ki, peygamberlerin icması vardır *(Neye?)* عَلَى ثُبُوتِهِ Onun var olduğuna وَبَيَّنَ الْآيَاتِ الْقُرْآنِيَّةَ Ve Kuran ayetlerini beyan etmiş *(Nasıl?)* مُوَافِقًا لِمَذَاقِ الْحُكَمَاءِ Felsefecilerin anlayışına uygun olarak *(Nerede?)* فِى مَوَاضِعَ اُخَرَ اَيْضًا Başka yerlerde de وَاِنْ لَمْ يَكُنْ مُخَالِفًا Her ne kadar muhalif olmasa da

(Neye?) فَمُطَالَعَةُ هٰذَا الْكِتَابِ لِلْمَذْهَبِ الْمُبَيَّنِ Açıklanmış mezhebe, görüşe فَمُطَالَعَةُ هٰذَا الْكِتَابِ Bu kitabı okumak لاَ يَخْلُو Yoksun değildir *(Neden?)* عَنْ مَضَرَّاتٍ خَفِيَّةٍ Bir takım gizli zararlardan بَلْ جَلِيَّةٍ Hatta açık zararlardan وَاعْتَقَدْنَا Ve biz inandık *(Neye?)* اِظْهَارَ هٰذَا الْمَعْنٰى Bu manayı ifade etmenin لاَزِمًا Gerekli olduğuna وَكَتَبْنَا فِى ذٰلِكَ كَلِمَاتٍ Ve bu konuda birkaç kelime yazdık وَاِنْ كَانَتْ تَصْدِيعًا Baş ağrıtmak olsa da وَالسَّلاَمُ Selamlar.